

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи
Запорізького національного університету
Ю.О. Каганов
«25» жовтня 2019 р.

ВИТЯГ
з протоколу фахового семінару кафедри адміністративного та
господарського права Запорізького національного університету від
25 жовтня 2019 р. № 03

Присутні: д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права, декан юридичного факультету Запорізького національного університету Т.О. Коломоєць, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету В.К. Колпаков, д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Є.В. Курінний, к.ю.н., доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету А.А. Шарая, к.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Л.В. Кузенко, к.ю.н., доцент, доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Р.О. Кукурудз, к.ю.н., викладач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Ш.Н. Гаджиева, здобувач О.М. Шимон.

Головуючий: д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету В.К. Колпаков.

Секретар: к.ю.н., викладач кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету Ш.Н. Гаджиева.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: обговорення основних наукових результатів дисертації **Шимон Олександр Миколаївни** «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», для їх апробації та оцінки їх новизни, теоретичного та практичного значення.

СЛУХАЛИ: здобувача **О.М. Шимон** про результати виконаного наукового дослідження.

Здобувач стисло навела основні наукові положення та теоретичні висновки, що стосуються загальних уявлень про обмеження і заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні. Продовжила доповідь здобувач, виклавши міркування щодо характеру взаємозв'язку, який існує між обмеженнями і заборонами, а також їх вплив на загальний вектор антикорупційної політики в державі. Далі здобувач розкрила теоретичні засади та міжнародні стандарти щодо закріплення обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців, висвітлила підсумки дослідження стану їх імплементації у законодавство України. Після того, здобувач охарактеризувала ті обмеження і заборони, які передбачені у вітчизняному законодавстві як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні. Насамкінець, здобувач представила свої рекомендації щодо шляхів вдосконалення системи обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні. Зокрема, здобувач навела приклади можливого врегулювання існуючих прогалів у вітчизняному, в тому числі антикорупційному законодавстві.

Завершивши доповідь, здобувач відповів на **запитання учасників фахового семінару.**

Колпаков В.К., д.ю.н., професор: Обґрунтуйте, будь-ласка Вашу позицію щодо співвідношення категорій «обмеження» і «заборона» в узагальненому вигляді, а також в контексті антикорупційних механізмів.

Шимон О.М., здобувач: Під час проведення дослідження, враховуючи етимологію слів, а також положення довідникових, словникових, енциклопедичних джерел, з'ясовано зміст понять «обмеження» і «заборони», і підсумовано, що обмеження – це сукупність правових засобів, за допомогою яких встановлюється максимально допустима форма правовідносин і правових меж у варіантах дозволеної поведінки задля превенції правопорушень. Заборона – це сукупність правових засобів, які полягають у встановленні суб'єктивного юридичного обов'язку пасивного типу, відповідно до якого особа має утримуватися від визначених законодавством форм поведінки. Всі обмеження і заборони у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні слід розглядати системно, не розділяючи їх на окремі групи, адже лише в такому випадку можна комплексно дослідити їх реальний ресурс.

Кузенко Л.В, к.ю.н., доцент: Ви пропонуєте прийняття окремого нормативно-правового акту – Порядку застосування обмеження щодо одержання подарунків державними службовцями. Конкретизуйте, будь-ласка суб'єкта прийняття такого акта, основні положення, що слід в ньому висвітлити.

Шимон О.М., здобувач: Прийняття окремого нормативно-правового акту – Порядку застосування обмеження дозволить усунути існуючі прогалини у правовому регулюванні застосування обмеження щодо одержання подарунків. Суб'єктом прийняття такого акта слід визнати Національне агентство з питань запобігання корупції, яке є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику. Такий нормативно-правовий акт повинен закріпити особливості поведінки із подарунками, які пропонуються/одержуються, процедури реєстрації повідомлень про факти одержання (пропозиції одержання) подарунків державними службовцями, а також варіанти поведінки із подарунками, які надійшли із невідомих джерел,

Курінний Є.В. д.ю.н., професор: В роботі Ви детально характеризуєте зарубіжний досвід встановлення антикорупційних обмежень і заборон. Чому вважаєте доцільним перенесення такого досвіду на вітчизняну сферу?

Шимон О.М., здобувач: Запозичення позитивного зарубіжного досвіду встановлення антикорупційних обмежень і заборон апробованого часом може лише додати позитиву і системності у аналогічній вітчизняній сфері. В той же час, слід враховувати орієнтацію вітчизняного нормотворця на міжнародне законодавство, адаптацію національного законодавства до його принципів, проте така орієнтація та адаптація повинні носити виважений характер з урахуванням історичних особливостей, національних потреб в єдиному нормативно-правовому акті з питань запобігання корупції. Серед прикладів для такого запозичення розглянуто: досвід США – щодо встановлення меж доходу, одержаних державним службовцем за додатковим місцем роботи (у випадку сумісництва, суміщення з іншими видами діяльності) – у процентному відношенні до посадового окладу державного службовця за основним місцем роботи; досвід Німеччини – щодо закріплення процедури звернення державного службовця після припинення державної служби до свого попереднього керівника за дозволом для можливості розголошення службової інформації; а також – одержання дозволу вищої службової інстанції для суміщення/сумісництва з іншими видами діяльності під час проходження державної служби; досвід Молдови – щодо можливості так званого «викупу» подарунка державним службовцем, однак із обов'язковою реєстрацією такої дії, а також можливістю широкого загалу ознайомлюватися із фактами одержання подарунків державними службовцями; досвід Японії – щодо створення окремого спеціального органу державної влади, основне призначення якого – контроль за дотриманням обмежень і заборон у системі антикорупційних механізмів, а також притягнення до адміністративної відповідальності винних осіб; досвід Республіки Казахстан – щодо спрямування подарунків, що надійшли з невстановлених джерел до власності держави тощо.

Кукурудз Р.О., к.ю.н., доцент: Ви досліджуєте обмеження і заборони у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні. Чи не вважаєте Ви, що вони обмежують правовий статус державних службовців?

Шимон О.М., здобувач: Так, дійсно, слід погодитись, що, з одного боку, встановлення на нормативному рівні обмежень і заборон у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні може певним чином впливати на повноту реалізації державними службовцями своїх прав, дещо «звужувати» їх обсяг (наприклад, суто як фізичних осіб). Наприклад, це може стосуватися реалізації права приймати певні подарунки, працювати з певними особами, розголошувати певну інформацію. Однак, з іншого боку, вони встановлюють фундамент для запобігання корупційним явищам у сфері державної служби, що є позитивним елементом комплексу дій, спрямованих на існування правової, законної, стабільної, ефективної системи державної служби. Тому питання обмежень і заборон у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, а також правові та процедурні аспекти їх застосування набувають неабиякої актуальності і нагальності ретельного дослідження.

ВИСТУПИЛИ: науковий керівник здобувача д.ю.н., проф. Коломоєць Т.О., д.ю.н., професор Колпаков В.К., д.ю.н., професор Курінний Є.В., к.ю.н., доцент Кукурудз Р.О., к.ю.н., доцент Кузенко Л.В.

Після відповідей на запитання учасників фахового семінару було озвучено **висновок наукового керівника доктора юридичних наук, професора Коломоєць Т.О.** з оцінкою роботи здобувача у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану.

Науковий керівник здобувача вказала на те, що здобувач повною мірою опанувала освітню складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи аспіранта виконувалась своєчасно та з досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін. Як наслідок, Шимон О.М. здобула теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, достатньою мірою оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності, що підтверджується проведенням нею власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

У процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи, дослухаючись до загальних настанов наукового керівника з питань, що об'єктивно лежать за межами розуміння здобувача наукового ступеня доктора філософії, здобувач виявила високий ступінь самостійності під час започаткування, планування, реалізації та коригування процесу наукового дослідження. Здобувач яскраво та послідовно демонструвала прагнення до вироблення орієнтованих на практичне застосування в умовах сучасних реалій теоретичних концепцій та прикладних законодавчих рішень, підкріплених належним науковим обґрунтуванням. Зміст дисертації відображає здійснення

здобувачем критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань. Неухильно дотримуючись високих стандартів академічної та професійної доброчесності, здобувачем опрацьовано значну кількість наукових, нормативно-правових та інших джерел.

Як підсумок, дисертаційна робота здобувача є одним із перших фундаментальних наукових досліджень, спрямованих на системне осмислення теорії та практики застосування обмежень та заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні з урахуванням сучасних досягнень правової доктрини та законодавства, результатом якого є низка нових наукових положень і висновків.

Зважаючи на вищевикладене, науковий керівник здобувача д.ю.н., проф. Коломоець Т.О. вважає, що наукова кваліфікація Шимон О.М. відповідає вимогам, що пред'являються до здобувача ступеня доктора філософії, а її дисертація «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні», може бути рекомендована до прийняття до розгляду спеціалізованою вченою радою.

Долучившись до **обговорення основних наукових результатів** дисертації, к.ю.н, доцент, доцент кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету **Кукурудз Р.О.** відзначив те, що здобувач на основі ґрунтовного та всебічного наукового дослідження демонструє нерозривний взаємозв'язок між нормальним функціонування державної служби в Україні та можливими корупційними проявами. Тим самим здобувач обґрунтовує необхідність дослідження можливих превентивних механізмів у цій сфері. Адже, увага вчених до питань, порушених у дисертації здобувача, є вкрай необхідною, оскільки здобувач пропонує лише концептуальні засади застосування обмежень та заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні.

Висловлюючи свою позицію щодо наукового рівня дисертації, д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету **Є.В. Курінний** зазначив, що дисертаційна робота здобувача значною мірою збагачує доробок вітчизняного наукового співтовариства оригінальними та інноваційними ідеями про застосування антикорупційних інструментів, серед яких окреме місце займають обмеження і заборони. Схвальним є прагнення здобувача запропонувати поліпшення нормативно-правового змісту для підвищення якості системи державної служби в Україні. В той же час, здобувач виокремлює і низку проблем, що стосуються застосування таких обмежень і заборон і пропонує можливі шляхи їх вирішення.

Позитивними характеристиками наукового дослідження здобувача, що дістали схвальний відгук к.ю.н., доцента, доцента кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету **Л.В. Кузенко**, є

якісний джерелознавчий аналіз із великою кількістю спеціалізованих наукових праць, аналітичних досліджень. Здобувачем зроблено спробу проаналізувати статистичні показники, які свідчать про порушення обмежень та заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні, що дозволяє зробити висновок про єдність критичного та творчого елементів у дослідженні здобувачі.

УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що результати дисертації Шимон Олександрі Миколаївни «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Рекомендувати рецензентам д.ю.н, доценту Ю.В. Пирожковій, к.ю.н., доценту А.А. Шарій під час проведення попередньої експертизи результатів дисертації **Шимон Олександрі Миколаївни** «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), взяти до уваги підсумки цього фахового семінару.

Головуючий:

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету

В.К. Колпаков

Секретар:

к.ю.н., викладач кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету

Ш.Н. Гаджиєва

ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Шимон Олександрі Миколаївни «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»)

Дисертація Шимон Олександрі Миколаївни «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана на кафедрі адміністративного та господарського права юридичного факультету Запорізького національного університету. Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради юридичного факультету Запорізького національного університету (протокол № 12 від 15 червня 2017 року).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні» вченою радою Запорізького національного університету (протокол № 2 від 24 вересня 2019 року) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі юридичного факультету Запорізького національного університету, та призначено двох рецензентів:

1) професора кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету, доктора юридичних наук, доцента Ю.В. Пирожкову;

2) доцента кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету, кандидата юридичних наук, доцента А.А. Шарую.

1. Ступінь актуальності теми дисертації

Здобувачем вмотивовано обґрунтовано актуальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом її дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання. Зокрема, здобувач звертає увагу на таке.

Окремі напрями європейської інтеграції України з Європейським Союзом, темпи якої прискорюються останнім часом, є передумовами перегляду і вдосконалення вітчизняного законодавства у різних сферах суспільних відносин, а також підставами для підвищення стандартів забезпечення й захисту прав людини. Одним із напрямів таких реформаційних процесів є вдосконалення системи антикорупційного законодавства, в тому числі того, що поширюється на державних службовців. Адже, державна служба – це

професійне виконання завдань і функцій держави, і саме від її ефективності буде залежати розвиток незалежної, демократичної, правової країни. Задля забезпечення ефективності запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією у системі державної служби, традиційно використовується значна кількість різноманітних засобів, серед яких окреме місце займають обмеження та заборони. При цьому, з урахуванням специфіки ресурсу кожного із них, вони взаємодоповнюють один одного й лише у сукупності сприяють ефективності запобігання різним проявам корупції, в тому числі й правопорушенням, пов'язаним із корупцією. Сукупність законодавчо визначених обмежень і заборон є тими антикорупційними механізмами, які спрямовані на запобігання вчиненню адміністративних правопорушень, пов'язаним із корупцією. В умовах істотного перегляду правових засад функціонування державної служби та сукупності антикорупційних механізмів, доцільним є оновлений доктринальний погляд також і на обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, зокрема у державній службі. Мета такого перегляду є комплексною, адже охоплює: детальне дослідження антикорупційних механізмів, які можуть впливати на кількість адміністративних правопорушень в означеній сфері та зменшити їх негативний вплив; аналіз обмежень і заборон у контексті правового статусу державного службовця (як елементів, які можуть впливати на його обсяг); з'ясування позитивного ефекту від встановлення обмежень і заборон для забезпечення публічного інтересу. Так, враховуючи існування відповідної системи засобів запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією, зв'язків між ними, слід зосереджувати увагу на особливостях кожного із засобів, місці його у відповідній системі як елементів, які фактично забезпечують її ефективність та дієвість.

Враховуючи судову статистику, зокрема «Огляд даних про стан здійснення правосуддя у 2018 році», упродовж 2018 р. до місцевих загальних судів надійшло на розгляд 758,3 (у 2017 р. – 716,6) тис. справ про адміністративні правопорушення, що на 5,8 відсотків більше, ніж у 2017 р. У структурі таких справ виокремлено правопорушення, пов'язані з корупцією, кількість яких у 2018 р. становила 4006, для порівняння – у 2017 р. – 2150; у зв'язку з чим відмічається темп приросту таких справ у 89,1 %. Такий показник є суттєво більшим, аніж темпи приросту для інших категорій справ (наприклад, які посягають на власність – 26,8%, у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини – 18,8%, у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини – 13,1% тощо), що свідчить про істотне збільшення кількості задокументованих порушень такого виду, а також про підвищення уваги до них. Такі показники підтверджують необхідність підвищеної уваги до системи обмежень і заборон як антикорупційних механізмів та свідчать на користь ґрунтовного оновленого доктринального їх дослідження. Сучасні реформаційні нормотворчі процеси у відповідній сфері відносин вимагають дотримання принципу науковості, наявності ґрунтовного оновленого наукового базису задля забезпечення

найповнішої реалізації державними службовцями свого правового статусу в межах закону.

Система обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, зокрема у державній службі, визначена низкою законодавчих та підзаконних актів, які не завжди узгоджуються між собою за змістом, або не належним чином визначають процедурні аспекти їх застосування. Такі колізії та неузгодженості можуть бути підставою для зловживань, що обумовлює необхідність перегляду їх положень задля з'ясування одностайності при застосуванні тих чи інших нормативних положень.

Основоположною базою дослідження вказаної проблематики є праці відомих вітчизняних та зарубіжних вчених-юристів, у тому числі адміністративістів, які у різні історичні періоди досліджували відповідні питання: А.В. Басова, Ю.П. Битяка, К.В. Берднікової, К.Л. Бугайчука, В.М. Гаращука, О.З. Гладуна, К. І. Годуєвої, А.М. Денисової, О.В. Джафарової, Н.Ю. Задираки, М.А. Комзюк, В.С. Ковальського, І.Б. Коліушка, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, О.В. Левади, П.С. Лютікова, Н.П. Матюхіної, А.В. Малька, О.І. Миколенка, В.Я. Настюка, С.С. Рогульського, І.Й. Снігур, С.Г. Стеценка, В.П. Тимошука, Т.В. Хабарової, М.І. Хавронюка, В.Г. Чорної та ін. Проте, попри багатоманітність наукових джерел, до цього часу жодного комплексного дослідження з проблематики обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, зокрема у системі державної служби (із урахуванням досягнень сучасної правової доктрини та законодавства) немає, що також підкреслює важливість обраної тематики дослідження.

Здобувач правильно визначає **зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами**, вказує на те, що дисертаційна робота виконана в рамках планів наукових досліджень Запорізького національного університету на 2014-2018 рр., комплексних наукових проектів «Основні напрямки удосконалення законодавства України в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0115U00710) та «Дослідження проблем теорії адміністративного права в умовах глобалізаційних процесів» (номер державної реєстрації 0115U00711). Тема роботи пов'язана з низкою програмних документів, зокрема: Стратегією сталого розвитку «Україна–2020», затвердженою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Національною стратегією сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 рр., затвердженою Указом Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016; Засадами державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки, затвердженими Законом України від 14 жовтня 2014 р. № 1699-VII; Державною програмою щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 265; Проектом Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2018-2020 роки». Тема

дисертації відповідає Основним науковим напрямом та найважливішим проблемам фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2014–2018 рр., затвердженим Постановою Президії НАН України від 20 грудня 2013 р. № 179.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Наукова новизна отриманих результатів «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні», як зазначає здобувач та підтверджує зміст дисертації, забезпечується тим, що дана дисертаційна робота є одним із перших фундаментальних наукових досліджень, присвяченим обмеженням та заборонам як засобам запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні з урахуванням сучасних досягнень правової доктрини та законодавства, результатом якого є низка нових наукових положень і висновків. Наукова новизна отриманих результатів певного ступеня, теоретичне та/або практичне значення виражається насамперед, у таких положеннях та рекомендаціях дослідження:

вперше:

– запропоновано авторські визначення понять: «обмеження як засіб запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією» – це сукупність нормативно закріплених правил максимально допустимої форми поведінки державних службовців, а також встановлених правових меж у варіантах реалізації державними службовцями свого статусу, які застосовуються задля превенції адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією; та «заборони як засіб запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією» – це сукупність нормативно встановлених правил, які полягають у визначенні суб'єктивного юридичного обов'язку державних службовців утримуватися від визначених антикорупційним законодавством форм поведінки з метою запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією;

– визначено генезу доктринального дослідження обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, з її певною періодизацією: 1) період дослідження питань адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення (з 1999 року по 2003 рік); 2) період досліджень обмежень як складової частини правового статусу особи (з 2004 року по 2011 рік); 3) період спеціалізації доктринальних досліджень, який характеризується зосередженням уваги вчених безпосередньо щодо окремих різновидів обмежень та заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням (наприклад, одержання подарунків, або сумісництва) (починається з 2012 року), що дозволило простежити тенденцію до спеціалізації тематичних досліджень, яку варто зберегти і посилити надалі з одночасним урахуванням здобутків вітчизняної та зарубіжної правової науки;

– здійснено системний аналіз обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією як правової категорії;

удосконалено:

– наукові положення щодо визначення переліку ознак, які притаманні обмеженням і заборонам у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, серед яких: нормативний характер, індивідуальний характер, превентивний характер, лімітуючий характер, примусовий характер, наявність спеціального суб'єкта, зв'язок з професійною діяльністю, зв'язок з деліктними нормами;

– пропозиції щодо встановлення послідовного діапазону поведінки осіб від імперативної до диспозитивної моделі: заборона (табу, вето) => обмеження (ліміт, рамкова поведінка) => дозвіл => стимул;

набули подальшого розвитку:

– наукові положення стосовно специфіки обмежень і заборон у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, яка полягає в особливій сфері застосування; в поширенні на спеціальних суб'єктів; в застосуванні з обумовленою спеціальною метою; в притаманному специфічному, комплексному нормативно-правовому регулюванні; в забезпеченості застосування державним примусом;

– наукові положення щодо узагальнення зарубіжного досвіду нормативного встановлення обмежень і заборон у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, та можливості його запозичення в Україні із акцентом на тих здобутках, які апробовані часом, практикою і є прийнятними для України;

– пропозиції щодо основних шляхів удосконалення нормативних засад становлення обмежень і заборон у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

Наукова обґрунтованість вищевикладених наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується їх раціональністю, логічною несуперечливістю, відповідністю основоположним принципам науки. Достатньою для вичерпного розуміння найбільш важливих аспектів питань, що охоплюються предметом дослідження, є нормативно-правова та наукова джерельна база.

Крім того, слід погодитись із тим, що достовірність отриманих наукових результатів забезпечується широким використанням філософських (метафізичний та діалектичний), загальнонаукових (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, структурно-функціональний, системний тощо) та спеціально-юридичних (нормативно-догматичний, порівняльно-правовий, державно-правового моделювання та прогнозування) методів наукового пізнання. Основним загальнонауковим методом наукового пізнання у роботі є діалектичний, за допомогою якого досліджувалися «обмеження» і «заборони» як правові категорії (підрозділ 1.1). Для розкриття генези доктринального дослідження у вітчизняній правовій науці та нормативного визначення

обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у законодавстві України використовувався історично-правовий метод (підрозділ 1.3). Логіко-юридичний метод використовувався для формулювання базових дефініцій дисертації (підрозділи 1.1, 1.2). Метод системного аналізу застосовувався для надання правової характеристики обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5.). Порівняльно-правовий метод використовувався для дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання та застосування обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією (підрозділ 3.1). Методи моделювання, аналізу та синтезу використовувались для розробки пропозицій з удосконалення законодавства, для розробки перспективних напрямів подальшого вдосконалення нормативного врегулювання обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією (підрозділ 3.2). Статистичний метод використовувався у процесі вивчення деліктологічної ситуації у сфері вчинення правопорушень, пов'язаних з корупцією (розділ 2, підрозділ 3.1).

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність).

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації

Список публікацій здобувача за темою дисертації, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації:

1. Шимон О. М. З'ясування сутності понять «обмеження» і «заборони» у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2017. № 4. С.78–85.

2. Шимон О. М. Генеза доктринального дослідження та нормативного визначення обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2018. № 4. Т. 1. С. 69–73.

3. Шимон О. М. Обмеження для державних службовців щодо використання службових повноважень чи свого становища. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2018. № 3. Т. 2. С. 99–102.

4. Шимон О. М. Обмеження для державних службовців після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. *Приватне та публічне право*. 2018. № 3. С. 59–62.

5. Шимон О. М. Зарубіжний досвід правового регулювання та застосування обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 3. С. 169–175.

Список публікацій здобувача за темою дисертації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Шимон О. М. Характеристика признаков ограничений как средств предотвращения административных правонарушений, связанных с коррупцией в деятельности государственных служащих. *Взаимодействие правовых систем современности в целях устойчивого развития общества* : сб. науч. Статей : в 2 ч. Ч. 1 / ГрГУ им. Я. Купалы ; редкол. С.Е. Чебуранова (гл ред.). Гродно : ГрГУ, 2018. С.168–170.

2. Шимон О. М. Обмеження щодо одержання подарунків як засіб запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією. *Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави*: матеріали X міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 30 березня 2018 р. Одеса: ОДУВС, 2018. С.113–114.

3. Шимон О. М. Особливості обмеження спільної роботи близьких осіб. *Актуальні проблеми реалізації положень Закону України «Про запобігання корупції»*: тези доповідей регіонального науково-практичного круглого столу, м. Запоріжжя, 1–2 грудня 2017 року / За заг. ред. Т.О. Коломoeць. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. С. 207–209.

4. Шимон О. М. Обмеження як засіб запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією. *Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2018»* : у 4 т. / Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. Т.1. С. 311–314.

5. Шимон О. М. Адміністративна відповідальність державних службовців за порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності. *Публічна служба і адміністративне судочинство: здобутки і виклики*: Збірник Матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 5-6 липня 2018 року). Київ.: ВД «Дакор», 2018. С. 461–464.

6. Шимон О. М. «Обмеження» і «заборони» як правові категорії, що застосовуються у сфері державної служби. *Правова освіта та правова наука в умовах сучасних трансформаційних процесів*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 9 листопада 2018 року / за заг. ред. Т.О. Коломoeць. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. С. 56–61.

7. Шимон О. М. Вдосконалення правового регулювання встановлення обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією. *Запорізькі правові читання: матеріали Щорічної міжнародної науковопрактичної конференції*, м. Запоріжжя, 06 травня 2019 року / за заг. ред. Т.О. Коломoeць. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. С. 133–136.

Повнота опублікування результатів дисертації засвідчується таблицею 1.

Таблиця 1 – Повнота опублікування результатів дисертації

№	Наукова публікація здобувача		Підрозділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	

№	Наукова публікація здобувача		Підрозділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	
Зарубіжні періодичні наукові видання			
1.	Гене́за доктринального дослідження та нормативного визначення обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією.	Jurnalul juridic national: teorie și practică. 2018. № 4. Т. 1. С. 69–73.	1.3
Наукові фахові видання України			
2.	З'ясування сутності понять «обмеження» і «заборони» у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією.	Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2017. № 4. С.78–85.	1.1 1.2
3.	Обмеження для державних службовців щодо використання службових повноважень чи свого становища.	Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2018. № 3. Т. 2. С. 99–102.	2.1 3.2
4.	Обмеження для державних службовців після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування.	Приватне та публічне право. 2018. № 3. С. 59–62.	2.4 3.2
5.	Зарубіжний досвід правового регулювання та застосування обмежень і заборон як засобів запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією.	Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. № 3. С. 169–175.	3.1 2.2 2.3

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Шимон Олександр Миколаївни «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертація Шимон Олександр Миколаївни «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні» є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, а отже, свідчить про істотний особистий внесок здобувача у розвиток правової науки.

2. Дисертація Шимон Олександр Миколаївни «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним з корупцією, у діяльності державних службовців в Україні» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:
професор кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, доцент

Ю.В. Пирожкова

Рецензент:
доцент кафедри
адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету,
кандидат юридичних наук, доцент

А.А. Шарая